

Asia: VN/26268/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot pykälästä (luonnos laiksi vesihuoltolain muuttamisesta) ja säännöskohtaisista perusteluista (luku 7)

Hallituksen esityksen luonnoksen 3 §:n kohdassa 3) vesihuoltolaitoksen määritelmää esitetään muutettavaksi siten, että se vastaa terveydensuojelulain ja juomavesidirektiivin määritelmää. Nykytilanteessa terveydensuojelulain ja vesihuoltolain erilaiset määritelmät vesihuoltolaitokselle ovat joissain tapauksissa aiheuttaneet talousvettä toimittavissa laitoksissa epätietoisuutta. Hämeenlinnan kaupunki kannattaa määritelmien yhtenäistämistä.

Nykyisen lain 3 §:n kohdassa 8) oleva taajaman määritelmä esitetään poistettavaksi, koska liittymisvelvollisuutta koskevasta pykälästä 11 § poistetaan taajaman ulkopuolisia kiinteistöjä koskeva lievennys. Kuitenkin lakiluonnoksen 7 §:n mukaan vesihuollon toiminta-alueita määritettäessä on otettava huomioon ainakin asemakaava-alueet, taajamat sekä pohjavesialueet. Taajaman käsitteen sisällyttäminen 3 §:n määritelmiin on tämän vuoksi edelleen tarpeellista.

Ehdotetun lain 4 a §:n 1 momentin mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoisi erityisesti vesihuoltolaitoksen selvilläoloa ja varautumista. Ehdotuksessa on myös valvontatehtäviä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille. Hämeenlinnan kaupunki pitää tärkeänä, että tehtävänjako olisi selvä ja etenkin varautumisen kohdalla olisi määriteltävä taho, jolla on valvonnan kokonaisvastuu.

Ehdotetun lain 4 a §:n 2 momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo toimialallaan erityisesti vesihuollosta huolehtimista, liittämisenvelvollisuutta, vesihuoltolaitoksen varautumista sekä hulevesien viemäroinnin järjestämistä ja hoitamista. Ehdotuksella lisätään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä verrattuna nykyiseen vesihuoltolakiin, jossa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on ollut vesihuoltoverkostoon liittämisenvelvollisuuden valvonta ja liittämisenvelvollisuudesta vapauttaminen 11 §:n ja 17 c §:n mukaisesti. Hämeenlinnan

kaupunki ei kannata kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien laajentamista nykyisestä. Kaupunki yhtyy Kuntaliiton täydentävässä lausumassa (19.6.2024 671/03.01.02/2022) esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan nykyisen lain 4 §:n 2 momentin muotoilu säilytettäisiin täsmennettynä.

Lakiehdotukseen on lisätty pykälä 4 b) §, jonka mukaan kunnan tulee hallintosäännössä antaa määräykset tämän lain mukaisista tehtävistä vastaavista kunnan viranomaisista. Lisäksi annetaan mahdollisuus hoitaa kyseiset tehtävät yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Hämeenlinnan kaupunki pitää tätä lisäystä hyvänä, jotta kunnan sisällä eri viranomaisten toimivaltajako vesihuollon valvonnassa ja kehittämisessä selventyy. Myös uusina lisäyksinä esitetyt pykälät 4 c § Kunnan määräysvallan varmistaminen vesihuollossa, 4 d § Kunnan etuosto-oikeus ja 4 e § Vesihuolto-osuuskunnan omaisuuden myynnin rajoitukset ovat Hämeenlinnan kaupungin mielestä kannatettavia lisäyksiä lainsäädäntöön kunnan vesihuoltoon liittyvän määräysvallan turvaamiseksi.

Lakiehdotuksen 5 §:ssä ja 5 a §:ssä ehdotettuja muutoksia vesihuollon alueellisen ja paikallisen kehittämisen sääntelyyn Hämeenlinnan kaupunki pitää kannatettavana. 5 § velvoittaa ELY-keskuksen ohjaamaan alueellista vesihuollon yleissuunnittelua. Ehdotetussa 5 a §:ssä säädettäisiin kunnalle uusi velvoite laatia, hyväksyä ja pitää ajan tasalla vesihuoltosuunnitelma. Suunnitelma voitaisiin laatia myös kuntien yhteistyönä.

8 § Toiminta-alueen hyväksymistä koskevaa pykälää on muutettu siten, että toiminta-alueiden ajantasaisuus tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään 10 vuoden välein. Hämeenlinnan kaupunki pitää hyvänä, että laissa annetaan velvoite toiminta-alueiden säännölliseen tarkistamiseen, jotta toiminta-alueet vastaavat toteutunutta yhdyskuntakehitystä.

Nykyisessä vesihuoltolaissa ja myös lakiesityksen 10 §:n mukaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella oleva kiinteistö on liitettävä laitoksen vesijohtoon ja jätevesiviemäriin. Oikeuskäytännössä (KHO 2014:93) on todettu, että liittämiselvöllisyyttä ja siitä vapauttamista arvioidaan kiinteistön sisällä eri tavoin ja tarvittaessa rakennuskohtaisesti, vaikka lain 10 §:ssä puhutaankin vain kiinteistöstä. Valvontaviranomaisen näkökulmasta vesihuoltoverkoston liittämiselvöllisen kiinteistön käsitettä olisi tärkeää tarkentaa joko 3 §:n määritelmässä, 10 §:ssä tai vähintään lain perusteluissa.

Kiinteistön vesihuoltoverkoston liittämiselvöllisyyttä koskevaa 10 §:ää esitetään muutettavaksi siten, että taajaman ulkopuolisia kiinteistöjä koskeva vesijohtoon ja jätevesiviemäriin liittämisen lievennys poistetaan. Lievennys liittämiselvöllisyydestä viemäriverkoston kuitenkin säilyisi kiinteistöillä, missä ei ole vesikäymälää, ja laajenisi koskemaan myös taajama-alueita. Hämeenlinnan kaupunki pitää etenkin taajama-alueilla lievennystä ongelmallisena sellaisilla kiinteistöillä, missä vesihuollon varustelutaso on muutoin korkea, mutta kiinteistöllä ei ole vesikäymälää. Kiinteistöllä muodostuvan harmaan jäteveden määrä voi olla merkittävä ja jätevesien asianmukainen käsittely edellyttäisi kiinteistökohtaista jätevesijärjestelmää. Hämeenlinnan kaupunki esittää, että lievennys rajattaisiin koskemaan kiinteistöjä, joilla ei ole vesikäymälää ja muodostuvan jäteveden määrä on

vähäinen (vrt. YSL 155.2 §). Lisäksi liittämismvelvollisuuden lievennyksen tulisi koskea myös vesijohtoon liittämistä kiinteistöillä, joilla on käytössä ns. kantovesi tai siihen verrattava järjestelmä.

Vesihuoltoverkoston liittämismvelvollisuudesta vapauttamiseen ja 11 §:n soveltamiseen olisi hyvä ainakin ohjeistuksella antaa suuntaviivoja liittämiskustannusten kohtuuttomuuden arviointiin. Oikeuskäytännön perusteella kohtuuttomien verkostoon liittämisen kustannusten raja on osoittautunut hyvin korkeaksi ja käytännössä vapautus liittämismvelvollisuudesta on voitu myöntää vain, jos liittäminen on arvioitu muilla kyseisessä pykälässä mainituilla perusteilla kohtuuttomaksi (vesihuollon vähäinen tarve tai vesihuoltolaitteiston rakentamisesta aiheutuneet kustannukset).

11 §: Voimassa olevan pykälän 1 momentissa säädetään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen velvollisuudesta pyytää vapauttamisesta kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto. Lausunnonpyyntövelvollisuutta muutettaisiin nykyistä joustavammaksi, lausunto tulisi jatkossa pyytää vain tarvittaessa. Hämeenlinnan kaupunki pitää muutosta hyvänä.

11 § 3 momentissa esitetään, että edellytyksenä vesijohtoon liittämismvelvollisuudesta vapauttamiselle on, että kiinteistöllä on käytettävissä riittävästi terveydensuojelulain laatuvaatimukset ja -tavoitteet täyttävää talousvettä. Terveydensuojelulaissa talousveden yleiseksi laatuvaatimukseksi määritellään, että talousveden ja lämpimän käyttöveden on oltava terveydelle haitatonta ja tarkoitukseensa käyttökelpoista. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä talousveden ja lämpimän käyttöveden terveydellisistä laatuvaatimuksista ja käyttökelpoisuutta koskevista laatuvaatimuksesta. STM:n asetuksissa annetaan talousveden laadulle laatuvaatimukset ja -tavoitteet. STM:n asetuksessa pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001 laatuvaatimuksesta käytetään termiä laatusuositukset. Hämeenlinnan kaupunki esittää tekstimuutosta siten, että talousveden on täytettävä terveydensuojelulaissa asetetut laatuvaatimukset, joiden mukaan talousveden on oltava terveydelle haitatonta ja tarkoitukseensa käyttökelpoista. Talousveden laadun arvioinnissa tulee käyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksissa annettuja tarkempia terveydellisiä laatuvaatimuksia ja käyttökelpoisuutta koskevia laatuvaatimuksesta ja -suosituksia.

Hallituksen esityksessä annetaan kunnalle mahdollisuus periä maksu 11 §:n mukaisesta liittämismvelvollisuudesta vapauttamisesta. Tämä on kannatettava muutos, koska vesihuollon vapautushakemusten käsittely nykyisellä menettelyllä on aikaa vievä prosessi.

15 a §: Vesihuoltolaitoksen varautumista häiriötilanteisiin koskevassa pykälässä säädetään, että vesihuoltolaitoksen tulee sovittaa varautumissuunnitelma yhteen kunnan valmiussuunnittelun, terveydensuojelulaissa tarkoitetun talousvedentuotantoketjun riskienhallintasuunnitelman, pelastuslaissa tarkoitetun sammutusvesisuunnitelman sekä ympäristönsuojelulaissa tarkoitetun varautumissuunnitelman kanssa. Tämän lain mukaista varautumissuunnitelmaa ei ole tarpeen erikseen laatia niiltä osin kuin vastaava suunnitelma, riskiarvio tai asiakirja on tehty muun lain

nojalla. Hämeenlinnan kaupungin näkemys on, että vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelma tulisi lisäksi sovittaa yhteen terveydensuojelulaissa tarkoitetun varautumissuunnitelman kanssa.

15 b §: Vesihuollon häiriötilanteista ilmoittamista koskevassa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ja ympäristöluvan valvojalle velvoite ilmoittaa viipymättä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tietoonsa tulleesta merkittävästä vesihuollon häiriötilanteesta. Hämeenlinnan kaupunki ei kannata esitettyä lakimuutosta. Hämeenlinnan kaupungin näkemys on, että häiriötilanteesta viipymättä ilmoittaminen toimivaltaisille viranomaisille tulee säätää toiminnanharjoittajan, jonka toimintaa säännöksen kuvaama häiriötilanne koskee, velvollisuudeksi. Kunnan terveydensuojeluviranomaisella tai ympäristönsuojeluviranomaisella ei ole päivitysvelvoitetta ja tiedon turha kierrättäminen aiheuttaa tarpeetonta viivettä tiedonkulkuun. Vesihuollon häiriötilanteista ilmoittamisen kierrättäminen viranomaisen kautta väistämättä hidastaa reagointiaikaa. Terveydensuojelulain perusteella annetussa STM:n asetuksessa talousveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta 1352/2015 § 19 säädetään jo kunnan terveydensuojeluviranomaisen ilmoituksista muille viranomaisille. Asetuksen mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen on ilmoitettava viipymättä:

1) aluehallintovirastolle, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ja sosiaali- ja terveysministeriölle häiriötilanteesta;

2) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle sellaisesta talousveden saastumisesta tai laatuvaatimuksen poikkeamasta, jonka epäillään tai on todettu johtuvan raakavedestä;

3) elintarvikelain 5 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetulle kunnan valvontaviranomaiselle pullotettavan tai säiliöihin pakattavan talousveden laatuvaatimusten poikkeamasta.

Viranomaisten keskinäistä tiedon vaihtoa, häiriötilanteiden hoitoa ja poikkihallinnollista yhteistyötä tulee parantaa muilla varautumisenkeinoilla ja välttää eri lainsäädännöstä tulevia päällekkäisiä tehtäviä. Epäselvyyksien välttämiseksi eri lainsäädäntöjen termit tulisi olla yhteneväiset. Häiriötilanteesta tiedottaminen on siten merkityksellinen ja erityisen tärkeä tehtävä, ettei tiedottamisen toteutumista saa jättää tietojärjestelmän toimivuuden varaan.

Yhteenveto muokausehdotuksista:

3 § Määritelmät: Säilytetään taajaman määritelmä ja lisätään vesihuoltoverkoston liittämismuutoksen kiinteistön määritelmä

4 a.1 § Valvontaviranomaisten tehtävänjaon tulisi olla selvä ja etenkin varautumisen kohdalla pitäisi olla määriteltynä taho, jolla on valvonnan kokonaisvastuu.

10.2 §: Ehdotetaan muutettavaksi: Kiinteistöä ei tarvitse liittää vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin, jos kiinteistöllä ei ole vesikäymälää, vedenkäyttö on vähäistä ja sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään. Kiinteistöä ei tarvitse liittää vesihuoltolaitoksen vesijohtoon, jos kiinteistöllä on käytössä ns. kantovesi tai siihen verrattava järjestelmä.

11 §: Liittämisvelvollisuudesta vapauttamisen perusteissa kohtuuttomien liittämiskustannusten arviointia tulisi selkeyttää ohjeistuksella.

11§.3 Tekstimuutosta ehdotetaan: Talousveden on täytettävä terveydensuojelulaissa asetetut laatuvaatimukset, joiden mukaan talousveden on oltava terveydelle haitatonta ja tarkoitukseensa käyttökelpoista. Talousveden laadun arvioinnissa tulee käyttää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksissa annettuja tarkempia terveydellisiä laatuvaatimuksia ja käyttökelpoisuutta koskevia laatuvaatimusta ja -suositusta.

15a §: Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelma tulisi lisäksi sovittaa yhteen terveydensuojelulaissa tarkoitetun varautumissuunnitelman kanssa.

15 b §: Häiriötilanteesta viipymättä ilmoittaminen toimivaltaisille viranomaisille tulee säätää toiminnanharjoittajan, jonka toimintaa säännöksen kuvaama häiriötilanne koskee, velvollisuudeksi.

Huomiot muista hallituksen esityksen kohdista

-

Muut huomiot

-

Lindén Päivi
Hämeenlinnan kaupunki

Lindén Päivi
Hämeenlinnan kaupunki